

**Thesaurus:
verklarende woordenlijst**

Versie 4.3a

NIVEL

13 mei 2013

Colofon

Dit is een rapport van het Capaciteitsorgaan

Postbus 20051 | 3502 LB Utrecht

info@capaciteitsorgaan.nl | www.capaciteitsorgaan.nl

T 030-2823840

Uitvoering

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Capaciteitsorgaan door het NIVEL

Mei 2013

INLEIDING

In de capaciteitsplannen wordt regelmatig gerefereerd aan uiteenlopende begrippen, die onduidelijk zouden kunnen zijn. Temeer omdat deze begrippen door de tijd heen kunnen veranderen. Dit is aanleiding geweest om een thesaurus op te stellen voor lezers van het capaciteitsplan, zoals leden van werkgroepen, kamers en beleidsmedewerkers. Het vormt nadrukkelijk een thesaurus en geen woordenboek, omdat het weergeeft hoe de begrippen gebruikt zijn en niet hoe de begrippen gebruikt zouden moeten worden.

De thesaurus bestaat uit drie lijsten:

1. Een ramingsbegrippenlijst.
2. Een afkortingenlijst.
3. Een verklarende woordenlijst.

De *ramingsbegrippenlijst (RBL)* bevat de beschrijving van begrippen, die rechtstreeks te maken hebben met het ramingsmodel. Aan deze begrippenlijst wordt een plaatje van het ramingsmodel toegevoegd om duidelijk te maken waar in het model de begrippen gebruikt worden. Overigens komen in deze lijst ook begrippen voor die niet in het plaatje zullen staan, maar wel op het ramingsmodel betrekking hebben.

De betekenis van veelgebruikte afkortingen is terug te vinden in de *afkortingenlijst (AL)*.

En tenslotte zijn in de *verklarende woordenlijst (VWL)* de mogelijk onduidelijke begrippen opgenomen, die niet in de ramingsbegrippenlijst voorkomen.

De lijsten bevatten twee kolommen:

1. Begrip/afkorting: Het mogelijke onduidelijke begrip of afkorting.
2. Definitie: De omschrijving van het begrip of de uitgeschreven afkorting

Verklarende woordenlijst

Begrip/afkorting	Definitie
1 ^e tranche en 2 ^e tranche	Slaat op een indeling binnen het Opleidingsfonds dat tot 1-1-2013 onderdeel was van VWS en ressorteert onder de NZa. Bij de oprichting van het fonds in 2005 is centrale financiering voorzien voor een beperkt aantal vervolgopleidingen. Die opleidingen vallen onder de eerste tranche. Later is voor een aantal andere vervolgopleidingen centrale financiering voorzien. Die opleidingen vallen onder de tweede tranche. Zie ook: Beschikbaarheidsbijdragen.
A/B segment	Slaat op de onderhandelbaarheid van de prijs voor DBC's. Het A-segment is niet vrij onderhandelbaar en het B-segment wel.
Aanverwante disciplines	Binnen de ramingen voor het Capaciteitsorgaan gaat het om disciplines die qua niveau en aard van de werkzaamheden nauw gerelateerd zijn aan de te ramen discipline en daarvan werkzaamheden kunnen overnemen. Bijvoorbeeld: POH's en huisartsen of mondhygiënist en tandartsen.
Adherente bevolking (adherentiegebied)	Slaat op het aantal inwoners, c.q. het geografische gebied, waar een zorginstelling patiënten vandaan krijgt.
Arbeidsmarktmonitor	Onderzoek waarbij zowel de vraag- als aanbodontwikkelingen, over meerdere jaren, op de arbeidsmarkt worden gevolgd. Dit kan voor verschillende beroepsgroepen, sectoren en regio's plaats vinden. Tevens de naam van een rubriek in Medisch Contact waarin driemaandelijks een overzicht wordt gegeven van het aantal vacatures voor de diverse specialismen.
Arbeidstijd	De hoeveelheid FTE of uren per week die men gemiddeld werkt.
Arbeidstijdnormalisatie	Verandering van de arbeidstijd en de beroepsspecifieke norm voor werktijd per FTE, ontstaan om de formele arbeidstijd te reduceren, om zo spanningen op de arbeidsmarkt en werkvloer te verlagen, de arbeidskwaliteit te verhogen en de combinatie van werk en privé te verbeteren.
Artikel 14 beroepen	Zie: BIG-register.
Artikel 3 beroepen	Zie: BIG-register.
Basisberoep	Voor het BIG zijn dit de beroepen Apotheker, Arts, Fysiotherapeut, GZ-psycholoog, Psychotherapeut, Tandarts, Verloskundige en Verpleegkundige. Voor een aantal van deze beroepen worden binnen het BIG ook nog specialismen onderscheiden
Bereikbaarheidsnorm	Factoren die door beleid beïnvloed kunnen worden. Slaat op eventuele normen over de toegankelijkheid en snelheid waarmee een zorgvoorziening bereikt moet kunnen worden vanuit het adherentiegebied.
Beschikbaarheidsbijdragen	De beschikbaarheidsbijdrage is bedoeld als compensatie voor de medische vervolgopleidingen. Medische vervolgopleidingen ontvangen deze compensatie omdat ze niet verplicht zijn om op te leiden. Als de beschikbaarheidsbijdrage niet zou bestaan, zouden zorgaanbieders die met de opleidingstaak gemoeide kosten moeten terugverdienen via de tarieven. De tarieven zouden dan hoger zijn dan vergelijkbare aanbieders die niet opleiden. Hierdoor werkt toerekening van de opleidingskosten naar tarieven marktverstrend en ontstaat het risico dat te weinig wordt opgeleid. Met de bekostiging van de opleidingen door middel van een beschikbaarheidsbijdrage wordt die marktverstoring voorkomen.
BIG-register	Register Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg. In dit register staan apothekers, artsen, fysiotherapeuten, gezondheidszorgpsychologen, psychotherapeuten, tandartsen, verloskundigen en verpleegkundigen geregistreerd. Met een BIG-registratie: <ul style="list-style-type: none"> - mag de wettelijk beschermde beroepstitel gevoerd worden; - mag het betreffende beroep zelfstandig uitgeoefend worden; - mogen artsen, tandartsen en verloskundigen zelfstandig de voorbehouden handelingen uitvoeren; - valt de uitoefening van het beroep onder het tuchtrecht; - kan gestart worden met een opleiding tot specialist.
BOLS	Bestuurlijk Overleg Lichte Structuur. Betreft een overleg tussen veldpartijen over de verdeling van opleidingsplaatsen voor de medisch-specialistische vakken.

Begrip/afkorting	Definitie
Buitenlandse (tand)arts	Betreft een (tand)arts die in het buitenland is opgeleid. Het kan daarbij dus ook gaan om (tand)artsen met een Nederlandse nationaliteit. Zie ook: U-bochtconstructie.
CBOG	Het College voor de Beroepen en Opleidingen in de Gezondheidszorg. Was tot 1-1-2012 verantwoordelijk voor de samenhang tussen en de structuur van de beroepen en de opleidingen in de zorg. Het CBOG fungeerde als aanspreekpunt op de gebieden innoveren, toewijzen en ramen op het terrein van beroepen en opleidingen in de gezondheidszorg.
CGS	College Geneeskundige Specialismen. College dat regels vaststelt voor de opleidingen, de erkenning van opleidingen en opleiders en de (her)registratie van specialisten en profielartsen. Vertegenwoordigers van de wetenschappelijke verenigingen en brancheorganisaties, voornamelijk artsen, hebben zitting in het CGS.
CHVG	College voor Huisartsgeneeskunde, Verpleeghuisgeneeskunde en medische zorg voor verstandelijk gehandicapten. In dit college en in het kaderbesluit werden de regels vastgesteld voor de opleiding en (her)registratie. Is in 2010 opgegaan in het College Geneeskundige Specialismen (CGS).
Cohort	Een groep personen die gedurende een bepaalde periode, bijvoorbeeld een kalenderjaar, eenzelfde (demografische) gebeurtenis heeft meegemaakt. In de betekenis van geboortecohort, een groep personen die in een zelfde periode zijn geboren.
DBC	Diagnose behandeling combinatie. Productstructuur voor bekostigingssystematiek.
Direct-patiëntgebonden	De tijd die doorgebracht wordt samen met patiënten. Het betreft de volgende activiteiten: consulten, visites, e-mails/telefoontjes met patiënten en verrichtingen.
DOT	DBC's op weg naar Transparantie. Bestuurlijk traject om het aantal DBC-categorieën te reduceren.
Duopraktijk	Een praktijk waar twee huisartsen werken. De praktijk waar een huisarts zich toe rekent, wordt als uitgangspunt genomen. Praktijken die zich op één adres bevinden worden dus apart geteld. Voor 1 januari 2013 was een duopraktijk een praktijklocatie waar twee huisartsen werkten.
eHealth	eHealth, e-Health, telehealth, telegeneeskunde, telemedicine, is het toepassen van informatie- en communicatietechnologie ten dienste van de gezondheidszorg
Erkende disciplines	Specialismen die formeel erkend zijn door het BIG-register.
Erkenningsstatus	Status van artsen die erkend zijn door registratiecommissies die de specialisme-erkenning afgeven, hernieuwen en stopzetten. Wordt ook gegeven aan bijvoorbeeld huisartspraktijken, in de zin dat deze geregistreerd zijn of erkenning hebben verkregen als samenwerkingsverband, groepspraktijk en eerstelijnsgezondheidscentrum in relatie tot financiering van een of ander zorgprogramma of activiteitenpakket.
Erkenningstijd	De totale periode waarin een persoon of instelling erkend is. Meestal gehanteerd om na de instroom van artsen in een specialistenberoep de periode vast te leggen door registratiecommissies die de specialisme-erkenning afgeven, hernieuwen en stopzetten.
Feminisering	Toename van het aantal vrouwen in bepaalde sectoren en beroepsgroepen binnen de gezondheidszorg.
FTE	Fulltime equivalent. Onder 1 FTE wordt doorgaans 1 volledige werkweek verstaan van 5 dagen of 10 dagdelen. Hierbij moet bedacht worden dat de objectieve en subjectieve werkzaamheid en werkbelasting van 1 FTE (in termen van uren of arbeidskwaliteit) per beroepsgroep en/of sector binnen de gezondheidszorg kan verschillen. Zie ook: deeltijd.
Gesloten specialismen	Specialismen waarvoor geen nieuwe erkenningen meer worden uitgegeven. Dit betreft bijvoorbeeld de voorheen erkende medische specialismen allergologie, klinische chemie en zenuw- en zielsziekten.
Gezondheidscentrum	Een gezondheidscentrum is een samenwerkingsverband binnen één organisatie, vanuit één doelstelling en één gebouw van waaruit gezondheidszorg wordt geboden, zonder overmaching. Het betreft een samenwerkingsverband van huisartsenzorg, maatschappelijk werk en wijkverpleging; soms wordt ook fysiotherapie, verloskunde, ziekenverzorging, farmacie en dieetadvies geboden.
Groepspraktijk	Een praktijk waar drie of meer huisartsen werken. De praktijk waar een huisarts zich toe rekent, wordt als uitgangspunt genomen. Praktijken die zich op één adres bevinden worden dus apart geteld. Voor 1 januari 2013 was een groepspraktijk een praktijklocatie waar drie of meer huisartsen werkten.
HAP	Huisartsenpost. Samenwerkingsverband van huisartsen op het gebied van centrale waarneming buiten kantooruren, vaak gevestigd in of bij een ziekenhuis.

Begrip/afkorting	Definitie
Herregistratie	Verlenging van de erkenningsstatus na afloop van de erkenningstijd; voor huisartsen geldt voor herregistratie een periode van vijf jaar in het BIG-register, voor andere medische specialistische registraties is dit afhankelijk van criteria die bepaald worden door de registratiecommissies van de betreffende medische beroepsgroep.
HIDHA	Huisarts in dienst van een huisarts. Geregistreerde huisarts die werkzaam is met een arbeidsovereenkomst en in dienst is van een zelfstandig gevestigde huisarts, zonder patiënten op eigen naam.
Huidige consumptie	Zorg die door zorgverleners in het basisjaar geleverd en/of voorgeschreven wordt, i.c. de huidige capaciteit aan FTE zorgverleners.
Huisartsendichtheid	Het gemiddeld aantal inwoners per FTE huisarts (waarbij onder huisarts zowel de zelfstandig gevestigde huisartsen als HIDHA's worden verstaan). Op vergelijkbare manier bestaat bijvoorbeeld ook het begrip 'tandartsendichtheid'.
Huisartsenpraktijk	Organisatievormen waarin een of meer huisartsen (samen)werken (waarbij onder huisarts zowel de zelfstandig gevestigde huisartsen als HIDHA's worden verstaan)
Indirect-patiëntgebonden	De tijd die besteed is aan patiënten maar waarbij er geen contact is met de patiënten. Het gaat dus om activiteiten die alleen <u>samenhangen</u> met een direct patiëntgebonden activiteit. voorbeelden zijn: reistijd naar patiënten, stand-by zijn tijdens diensten of voor eigen patiënten, medisch inhoudelijke- en financiële administratie, en overleg over patiënten.
Instreamadvies	Advies op basis van een behoefteanalyse omtrent het aantal opleidingsplaatsen dat in de toekomst vervuld dient te worden om evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te realiseren.
Keten-DBC	Basis voor bekostiging van geïntegreerde zorg en alle zorgverleners rondom patiëntgroepen en/of aandoeningen, gestoeld op de diagnose-behandeling-combinatie (DBC) systematiek die vanaf 2005 de basis vormt voor het bekostigen en het financieren van verleende zorg.
Ketenzorg	De werkzaamheden voor de zorggroep en alle activiteiten die gefinancierd worden uit een keten DBC. Het gaat om zorgverlening die bestaat uit een groot aantal onderdelen, verleend door verschillende zorgverleners, die als schakels in een keten onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en op elkaar zijn ingespeeld. Ketenzorg krijgt vorm binnen een samenwerkingsverband tussen partijen die zowel zelfstandig als afhankelijk van elkaar functioneren.
Kwaliteitsplaatsen	Instreamplaatsen die op basis van kwaliteitscriteria ingevuld kunnen worden.
MEVA	Directie Macro-Economische Vraagstukken en Arbeidsmarkt. De directie zorgt onder andere voor de coördinatie van het beleid rondom beroepen en opleidingen, de ICT in de zorg, het kennisbeleid en de (inter)departementale regie van het arbeidsvoorwaarden- en arbeidsmarktbeleid op VWS-terrein.
Niet-patiëntgebonden	De tijd die besteed is aan werkzaamheden die niet aan patiënten is toe te schrijven. Voorbeelden zijn: managementtaken, personeelsbeleid, financiële administratie, overleg in maatschap, nevenfunctie, nascholing en diversen. Voorts alle tijd die aan de praktijk wordt besteed en niet onder (direct of indirect) patiëntgebonden activiteiten dan wel activiteiten voor ketenzorg, samenwerkingsverbanden zorggroep (bijv. hagro, HOED, FTO), griepvaccinatie of M&I vallen.
NZA	Nederlandse zorgautoriteit. Toezichthouder voor de zorg welke de tarieven en budgetten voor instellingen en beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg vast stelt, volgt en stimuleert de marktontwikkeling in de gezondheidszorg en ziet toe op de uitvoering van de zorgverzekeringswet.
Opleidingscapaciteit	Binnen de ramingsstudies voor de medisch specialistische vervolgoedingen, het aantal aios waarvoor op 1 januari van het betreffende jaar een opleidingsplaats beschikbaar is.
Opleidingsduur	Duur in jaren van een opleiding, die voor de medische vervolgoedingen wordt bepaald door de Centrale Colleges en de wetenschappelijke vereniging van het betreffende specialisme en welke gepubliceerd worden via de website van de KNMG. Onder opleidingsduur wordt doorgaans de formele of nominale opleidingsduur genoemd, niet het aantal jaren dat studenten er gemiddeld over doen om het diploma te behalen.
Physician Assistant	Professional met een afgeronde opleiding op HBO masterniveau, die onder artikel 35 en het experimenteel artikel 36a valt, die volgens zijn deskundigheid handelingen verricht op een deelgebied van de geneeskunst waarbinnen hij is opgeleid, tot taak heeft het onderzoeken, behandelen en begeleiden van patiënten met veelvoorkomende aandoeningen, bevoegd is om 8 van de 14 voorbehouden handelingen uit te voeren en te indiceren onder dezelfde voorwaarden als de verpleegkundig specialist (zie: verpleegkundig specialist). Afgekort: PA.
Poort- en niet-poort-specialismen	Poortspecialismen zijn specialismen die patiënten opnemen. Dit betreft alle snijdende en beschouwende vakken. Niet-poortspecialismen zijn de ondersteunende vakken.

Begrip/afkorting	Definitie
Poortwachter	Term waarmee wordt aangeduid dat binnen het Nederlandse zorgsysteem de huisarts als poortwachter (<i>gatekeeper</i>) van een sterke eerstelijns het eerste en centrale aanspreekpunt is van alle burgers voor al hun zorgvragen. Als poortwachter vangt de huisarts zoveel mogelijk zorg van burgers op en is hij/zij de eerste verwijzer naar specialistische zorg.
Praktijkomvang	Aantal patiënten dat op een bepaalde peildatum bij een praktijk staat ingeschreven en/of geregistreerd is op basis van visites en consulten.
Profielopleiding	Opleiding waarmee (basis)artsen zich een profielregistratie kunnen behalen.
Profielregistratie	Registratie die behaald kan worden na het afronden van een profielopleiding in bijvoorbeeld de spoedeisende hulp, de jeugdgezondheidszorg, de infectiebestrijding, de forensische geneeskunde, de tuberculosebestrijding, de medische milieukunde, de sociaal medische indicatiestelling en advisering of beleid en advies.
RGS	Registratie commissie Geneeskundig Specialismen. Per 1 januari 2013 zijn de drie registratiecommissies de Huisarts, Verpleeghuisarts en arts voor verstandelijk gehandicapten Registratie Commissie (HVRC), Medisch Specialisten Registratie Commissie (MSRC) en Sociaal-Geneskundigen Registratie Commissie (SGRC), samengevoegd tot één commissie; de Registratiecommissie Geneeskundig Specialisten (RGS).
ROS-regio	Regio waarin een Regionale Ondersteuningsstructuur (ROS) is opgericht om als maatschappelijke onderneming de integratie en samenwerking binnen de eerstelijnszorg te stimuleren en ondersteuning te bieden aan huisartsen, fysio- en oefentherapeuten, verloskundigen, logopedisten en de eerstelijns-GGZ.
Solopraktijk	Praktijk waar één huisarts werkt. De praktijk waar een huisarts zich toe rekent, wordt als uitgangspunt genomen. Praktijken die zich op één adres bevinden worden dus apart geteld. Voor 1 januari 2013 was een solopraktijk een praktijklocatie waar één huisarts werkte.
Subspecialisaties	Betreft de verdergaande specialisatie binnen een medisch specialisme waarvoor door de betreffende wetenschappelijke vereniging een formele erkenning kan worden verleend.
Suppletie	Term voor het aanvullen van bestaand zorgaanbod door andersoortige zorg om te komen tot zorg op maat afgestemd op de hulpvrager, en mogelijk kostenbesparing. Suppletie wordt ook wel gehanteerd als 'neveneffect' van verticale substitutie, waarbij geen sprake is van verschuiving van taken van artsen.
Taakherschikking	Het structureel herverdelen van taken tussen verschillende beroepsgroepen in de gezondheidszorg om te komen tot zorg op maat afgestemd op de hulpvrager, en mogelijk kostenbesparing. Bijvoorbeeld taken die structureel verschuiven van een arts naar een niet-arts (zoals een nurse practitioner of gespecialiseerde verpleegkundige), of van een gespecialiseerde naar een generalistische arts (zoals van een arts verstandelijk gehandicapten naar de huisarts).
Tijdsbesteding	Specificatie van de arbeidstijd van beroepsbeoefenaren uitgedrukt in uren of FTE besteed aan patiëntgebonden en niet-patiëntgebonden taken en binnen en buiten (voor de beroepsgroep) reguliere werktijden zoals ANW-diensten.
U-bochtconstructie	Betreft Nederlanders die zich in het buitenland laten opleiden om zich daarna in Nederland te gaan vestigen. Gaat meestal om huisartsen of tandartsen.
Vacaturegraad	Het aantal vacatures als percentage van het aantal werkzame personen dat op een peildatum of gedurende een bepaalde periode open staat. Deze graad kan in percentage personen of percentage FTE uitgedrukt worden en is mede afhankelijk van de definitie of zowel vervangings- als uitbreidingsvacature geteld worden, en wanneer een vacature als vervuld wordt beschouwd.
Verlengde arm constructie	Betreft het in opdracht van een bevoegd persoon laten uitvoeren van voorbehouden handelingen.
Verpleegkundig specialist	Afgekort: VS. Specialist in het verpleegkundige beroep met een afgeronde masteropleiding Advanced Nursing Practice, die onder artikel 14 Wet BIG staat geregistreerd, een specialisme kent met vijf deelgebieden die elk bepaalde voorbehouden handelingen zelfstandig mogen uitvoeren en indiceren mits deze van beperkte complexiteit, routinematig zijn, waarvan de risico's te overzien zijn en volgens landelijk geldende richtlijnen worden uitgevoerd.
Waarnemer	Geregistreerde beroepsbeoefenaar die taken (veelal diensten) overneemt van andere (veelal gevestigde of vast gecontracteerde) beroepsbeoefenaren.
Werkzaam	Status van een beroepsbeoefenaar op een bepaalde peildatum of in een bepaalde periode, op basis van registratiegegevens te bepalen als zijnde geregistreerd en erkend als beroepsbeoefenaar, niet werkzaam in het buitenland, niet deelnemend aan een opleiding en niet ouder dan de leeftijd waarop het beroep doorgaans niet meer uitgeoefend wordt (veelal 65 of 70 jaar).
WGR-regio	Regio waarbinnen de Wet Gemeenschappelijke Regelingen geldt, die bepaalt hoe gemeenten gemeenschappelijk zaken regelen, zoals ambulancedienst, vuilverwerking en gezondheidszorg.

Begrip/afkorting	Definitie
Zelfstandig gevestigde huisarts	Huisarts die de algemene praktijk uitoefent en die patiënten op eigen naam of naam van de maatschap heeft.
Zorggroep	Organisaties met rechtspersoonlijkheid waarin zorgaanbieders verenigd zijn voor het coördineren en leveren van chronische zorg aan een nader omschreven patiëntenpopulatie (in een bepaalde geografische regio) waarbij gebruik gemaakt wordt van een keten-dbc-contract.
ZZP	Zorgzwaartepakket. Een zorgzwaartepakket is een pakket van zorg dat aansluit op de persoonlijke kenmerken van de cliënt en het soort zorg dat iemand nodig heeft. Het omvat wonen, zorg, diensten, en mogelijk dagbesteding en/of behandeling.